

Journalistutbildningens tillkomst i Sverige

Presentation av avhandlingsprojekt på konferensen Pedagoghistorisk forskning – Kultur, makt och utbildning 28-29 september 2006.

Elin Gardeström

Lika mycket som tidningsmannens verksamhet bestämmas af opinionens påtryckningar, lika mycket påverkar tidningsmannen själf denna opinion. Ingenting kan därför vara mer oriktigt än att åt slumpen lämna afgörandet af tidningsmannakårens utbildning och rekrytering.¹

Abstract

I en avhandling inom ämnet idéhistoria vill jag studera journalistutbildningens tillkomst i Sverige åren 1945-1967. Utbildningen ska studeras ur en samhälllig kontext och utifrån en förståelse att diskussionen om utbildningen var en del av kampen om den allmänna opinionen. Journalistyrkets speciella ställning ska ses utifrån en historieskrivning där masspressens expansion och rösträttens utvidgning, innebar att inflytande måste vinnas i offentligheten.

Redan på 1910-talet diskuterades behovet av en grundutbildning av journalister men åsikterna gick isär. Det fanns en föreställning om att det var ett talangyrke som det inte gick att utbildas till. Branschens organisationer utredde behovet av en utbildning fyra gånger innan de startade Journalistinstitutet 1959. Motståndet mot examensskrankor levde dock kvar och den gamla utbildningsvägen, att vara volontär på en redaktion, föredrogs fortfarande av många. Det fanns en dragkamp mellan den akademiska världen och branschen över att få definiera utbildningen. 1962 tog staten över ansvaret för utbildningen.

1. Frågeställningar

Avhandlingen vill undersöka vilka idéer som har inverkat på journalistutbildningens tillkomst och etablering. Därav följer:

Vilka normer, traditioner och ideologier är den historiska bakgrunden? Vilka olika idealtyper fanns av hur en journalist ska vara? Vilka aktörer intresserade sig för hur journalister skulle utbildas och varför? Hur var diskussionen mellan teoretiker och praktiker om utbildningen? Vad innebar statens engagemang i utbildningen? Kan man se förändringar i de ideal som funnits om utbildning av journalister under undersökningsperioden?

¹ Langlet, Valdemar "Om pressens uppgift och tidningsmannens utbildning." *Vår tids livsfrågor*, (Uppsala 1906) s. 16

2. Avgränsning

Syftet är att studera de underliggande föreställningarna i diskussionen om en journalistutbildning. Statistik om elevantal, undervisningstimmar, lärare, scheman och så vidare ska inte beaktas. Undervisningens innehåll ska inte analyseras såvida inte de berörs i diskussionen. Det är inte det historiska skeendet i sig som är i fokus utan de idéer och föreställningar som driver utvecklingen mot att etablera en journalistutbildning.

Den period jag vill koncentrera mig på är 1945-1967. Ingången, 1945, motiveras med att det var efter andra världskriget som det blev en verklig aktivitet för att få till stånd en utbildning för journalister. Den tidigare diskussionen om journalistutbildning var mer sporadisk och dessutom avbruten av två världskrig. Utgången, 1967, motiveras med att det var då journalistutbildningen blev en högskola.

Perioden 1945-1967 är också intressant eftersom partipressen i början är stark men försvagas mot slutet.

3. Känd historieskrivning

Redan 1907, sex år efter sin tillkomst, föreslog Svenska Journalistförbundet, SJF, att en utbildning för journalister borde skapas. En anledning till det fackliga kravet var att man ville höja yrkets status. Diskussioner om en särskild utbildning återkom på 1910-talet i fackorganet *Journalisten* men även i andra forum.

”Man födes till journalist, detta är ett slagord man ofta får höra”, skriver Ragnar Lundeberg i *Statsvetenskaplig Tidskrift* 1913.²

Lundeberg för en diskussion om den i tiden vanliga föreställningen att journalistutbildning är något helt onödigt eftersom man föds med en speciell kunskap, en speciell fallenhet för yrket. Lundeberg delar inte detta synsätt utan vill helst se journalistiken som en ny vetenskap som: ”vore till största gagn för den som tror sig kunna fylla en tidningsmans ansvarsfulla värv”. Samtidigt har Lundeberg uppfattningen att utbildning inte bör vara ett exakt krav för att arbeta inom yrket, utan en möjlighet av flera. Han anser att det ska vara ett fritt yrke som inte ska skyddas av

² Lundeberg, Ragnar, “Journalistik och journalister utbildning”, *Statsvetenskaplig tidskrift* 1913, s.60f

några examensskrankor. Lundeborg uttrycker flera mycket seglivade föreställningar om yrket, att journalistik skulle vara en sort vetenskap var ett återkommande konfliktämne. Diskussionen om den naturliga fallenheten återkom också med jämna mellanrum. Utbildningsfrågorna drevs, med avbrott för två världskrig, av universiteten samt av parterna på arbetsmarknaden tillsammans med Publicistklubben, PK.

Tidningsutgivarna, TU, tog 1921 initiativ till en utredning tillsammans med Publicistklubben, PK och SJF. Förslaget blev att ett samarbete med Socialpolitiska institutet skulle inledas som då skulle införa kurser i journalistik, men ingenting blev av. Ett världskrig senare utredde parterna på arbetsmarknaden tillsammans med Publicistklubben återigen behovet av en journalistutbildning. Utredningen kom att förorda en satsning på fortbildning av redan verksamma journalister framför en grundutbildning. Att arbeta oavlönad i ett par år som volontär var oftast vägen in i yrket men systemet hade vid denna tid stora problem. Volontärerna blev ofta inkastade i arbetet utan någon som helst introduktion eller handledning. Utredningen kom fram till att volontärsystemet borde förbättras men att det ändå var den bästa grundutbildningen.

Det skulle behövas ytterligare två partsammansatta utredningar, 1949 och 1955, innan man kunde enas om att tiden var mogen att skapa en samlad grundutbildning för journalister. Historikern Birgit Petersson beskriver dessa totalt tre utredningar som misslyckade och menar att den bromsande faktorn främst var SJF. Hon ser olika förklaringar till det fackliga motståndet. En är att en utbildning skulle stänga andra vägar in yrket, till exempel från föreningslivet, politiska organisationer och från praktiska yrken.³ Den långa vägen från sätteriet, till korrekturet för att därefter bli journalist på redaktionen var vanlig. I många debatter som fördes framförs att det måste vara fritt tillträde till yrket.

Till slut bildades Journalistinstitutet för journalistisk grundutbildning 1959 av SJF, TU och PK. De drev och finansierade institutet i tre år. Därefter föreslog den statliga kommittén för nya utbildningar vid de filosofiska fakulteterna, KNUFF, tillsatt 1960, att journalistinstitutet skulle förstatligas, vilket skedde 1962. Detta gällde även den ettåriga utbildning som hade skapats i Göteborg. Staten engagerade sig mer och mer och det startades flera utredningar. År 1966 blev Lars Furhoff ensamutredare och

³ Petersson, Birgit, "Journalistyrkets långsamma professionalisering" i *Tema Presshistoria*, Sylwan nr 11, NORDICOM (Gbg 2002) s. 51 ff

föreslog att utbildningen skulle bli tvåårig och att man skulle inrätta en praktiktermin (Furhoff var då redan rektor för Journalistinstitutet i Stockholm). En viktig fråga var vem som skulle ha huvudansvaret för utbildningen. TU, SJF och PK ville ha en fristående journalistutbildning medan universiteten ville integrera den. Lars Furhoff förespråkade integration och att journalistiskt och vetenskapligt skolade lärare skulle samarbeta. Året efter, 1967, omvandlades Journalistinstitutet till en särskild högskola.

Lars Furhoff blev en inflytelserik rektor för Journalisthögskolan i Stockholm. Han anses ha grundlagt en speciell utbildningsideologi där journalisterna genom sin yrkeskompetens skulle bli de som vaktade och skyddade det fria ordet. Maktutredaren Olof Petterson har kallat detta för Lars Furfhoffs ”doktriner” och menar att han la grunden till en journalistisk ideologi, kallad ”journalism”.⁴ Furhoff kom också att vara med och utreda journalistutbildningen en andra gång 1975.

Parterna på arbetsmarknaden behöll ett visst inflytande över journalistutbildningen genom de linjenämnder där de var representerade. Detta inflytande försvann i en strukturförändring 1977 då journalisthögskolorna genom högskolereformen blev institutioner inom universiteten.

4. Existerande utbildningar

Under de dryga 50 år som diskussionerna om att skapa en utbildning pågick, fanns det flera existerande utbildningsinitiativ. En tidig utbildningsaktör var Föreningen Norden som redan på 20-talet ordnade journalistkurser. Syftet var att stärka det nordiska samarbetet genom att orientera journalister om förhållandena i grannländerna, men kurserna kom även att innehålla praktiska yrkeskunskaper.

På ett nationellt plan såg flera privata entreprenörer att detta var en ny bransch och startade olika korta utbildningar. Dessa var av varierande kvalitet. I början av 30-talet drevs till exempel under några år Praktiska Institutet. På två månader skulle blivande journalisten lära sig allt från nyheter, redigering, affärsjournalistik till annonser och teknik. Det startades också olika korrespondenskurser i journalistik. Inga av dessa försök blev långlivade.

Alla partier hade egna pressföreningar som också engagerade sig i journalisters utbildning. Socialdemokraterna började med kurser på Bommersvik för journalister

⁴ Gardeström, Elin, ”Lars Furhoff och den liberala pressideologin” *Presshistorisk Årsbok 2006*, s. 195-205

från A-pressen. Första kursen genomfördes 1929 och den hade en klar politisk linje; Gustav Möller talade till exempel om arbetarrörelsen och pressen. Med tiden förefaller dock dessa kurser ha blivit mindre ideologiska och mer bestått av praktisk utbildning i tidningsarbete.⁵ Även Högerpressen hade utbildningskurser för journalister på konservativa tidningar där politiska inslag blandades med föreläsningar om layout, reportage och tidningsekonomi.⁶

Mycket tidigt inrättades olika former av stipendier för journalister, från 1911 fanns speciella statstipendier för journalister främst för att de skulle kunna resa ut i världen. Även Publicistklubben kunde genom olika donationer erbjuda stipendier till journalister för såväl resor som förkovran. I diskussionerna sågs dessa stipendier som viktiga medel för journalisternas utbildning. På 1940-talet kom också i ökande grad olika samhällsaktörer att arrangera speciella kurser för journalister i alltifrån apotekskunskap till atomenergi. Dessa kurser är snarare att betrakta som påverkan av journalister än utbildning i egentlig mening, dock är gränsen ibland svår att dra.

På Göteborgs universitet blev det 1938 möjligt att anpassa en fil kand examen till journalistyrkets krav. Professor Curt Weibull var drivande i detta. På ett sammanträde 1945 utvärderade han sina erfarenheter:

Vid universitetet få de studerande inte endast de nödvändiga kunskapsstoffet. Universitetet kunna också ge dem något värdefullare: den respekt för sanningen, den kritiska inställningen, den självständighet i uppfattningen och den moraliska byggnad som kräves för att leda den allmänna opinionen och icke slaviskt låta sig ledas av denna.⁷

Även vid Stockholms högskola ordnades vid dess kursverksamhet utbildning i journalistik i mitten av 40-talet. Svenska Journalistiskolan startade 1939 och kom efterhand att övertas av journalisten Set Poppius som 1947 ändrades namnet till Poppius journalistiskola (som finns än idag).

Den vanligaste utbildningen av journalister skedde ute på redaktionerna. En ung man eller kvinna fick gå som volontär för att lära sig yrkets grunder av en äldre kollega. En kvinnlig journalist som jag tidigare har skrivit om, Kaj Andersson, berättade hur hon som 17-åring gick upp till tidningen *Socialdemokraten* och frågade om en plats som volontär. ”Låt flickan försöka”, sa Branting. Hon blev kvar i 14 år,

⁵ Kurt Waller arkiv, RA, volym 1 och 2

⁶ Sven Sandstedts arkiv, RA, volym 3

⁷ Hultén, Britt, ”Utbildning – behövs det”, i *Journalisternas bok* (Sthlm 2001), s. 216

först som volontär, därefter som anställd.⁸ Med tiden reglerade villkoren för volontärerna i fackliga avtal. Redaktionen var utbildningsplatsen både i fråga om journalistik och i politik. Det handlade lika mycket om en utbildning i att kunna arbeta på en tidning som en fostran in i en redaktionell kultur.

Det finns gott om skönlitteratur som beskriver unga män och kvinnor som kommer till tidningar och vill bli journalister. Ibland är det skräckskildringar om hur en idealistisk ung person som vill förbättra samhället slås ner i skoskaften av en korrupperad redaktör som bara är intresserad av att sälja lösnummer med hjälp sanna eller falska skandaler.⁹

5. Forskningsläge

Det finns mycket lite forskning om journalistutbildningar i Sverige, dock finns det gott om källmaterial, främst på Pressarkivet.

Britt Hultén, tidigare docent vid Journalisthögskolan, JMK, i Stockholm har i Svenska journalistförbundets jubileumsbok 2001 skrivit om utbildningens historia. Hon anser att utbildningens framväxt har fem faser: Förberedelsefasen, etableringen, övergången till högskola, akademisering och utveckling av forskning samt slutligen de senaste tio årens utbildningsexplosion med journalistutbildningar såväl på gymnasiet som inom högskolan. Av dessa faser är den första fasen längst och sträcker sig från 1900 till 1959.¹⁰

Hultén beskriver hur man ser på journalistiken omväxlande som ett talangyrke och som ett intellektuellt yrke som kräver kvalificerad teoretisk och praktisk kompetens. I alla de fem faserna återkommer frågan om man överhuvudtaget kan utbilda sig till journalist, hur mycket som är teori och hur mycket som är praktik. Dessutom ställs med jämna mellanrum krav på att journalisterna ska lära sig mer statskunskap, samhällskunskap, språk etc. Det återfinns även en övergripande idealistisk fråga om att samhället skulle kunna bli bättre om journalisterna var bättre utbildade.¹¹

Inger Lindstedt, Institutionen för journalistik och masskommunikation i Göteborg, behandlar de handböcker i journalistik som kom ut mellan 1915 och 1996 i sin

⁸ Gardeström, Elin, "När husmödrarna skulle styra produktionen", C-upps. Södertörns högskola-02

⁹ Johan Jarlbrink som arbetar på en avhandling om journalistisk identitet gör en studie av denna litteratur från *Röda Rummet* och framåt, "Journalistkultur kring sekelskiftet 1900", 60 %-seminarium, opubl.12/4-06

¹⁰ Hultén, 2001, s. 214

¹¹ Hultén, 2001, s. 215

avhandling *Till de unga, till dem som ämna bliva tidningsmän*¹². Det är främst den språkliga normen i de journalistiska handböckerna som hon studerar, vilket faller utanför min intressesfär.

För en avhandling om journalistutbildning är forskning om professionalisering viktig och inte minst att förhålla sig till densamma, eftersom frågan om journalist är något som går att utbilda sig till är ett av de stora diskussionsämnena under min undersökningsperiod. Problemet då och nu är att kravet på yrkesmonopol lätt kolliderar med medborgarnas rätt till yttrandefrihet.

I den existerande forskningen går meningarna isär om journalist är en profession eller inte.¹³ Till de i Sverige som anser att det är en klar profession hör medieforskarna Lennart Weibull och Monica Djerf-Pierre.¹⁴

Historikern Birgit Petersson vill i sin forskning om journalistkåren sortera in yrket som semiprofession, eftersom hon anser att yrket inte riktigt når upp till alla kriterier för en profession.¹⁵

Andra forskare som är mer tveksamma och som anser att det bara delvis är en profession är medieforskaren Jan Ekekrantz, sociologen Swen Windahl, pedagogen Staffan Selander och medieforskaren Lars-Åke Engblom.¹⁶

Medie- och kommunikationsvetaren Lars-Åke Engblom är skeptisk till försöken att teoretiskt ringa in journalistyrket på detta sätt. Han menar att det beror på vilken teori om professionalisering man använder om journalistyrket ska räknas dit eller inte.¹⁷ Han påpekar att det fortfarande går utmärkt att arbeta som journalist utan formell utbildning.

Johan Jarlbrink vid Linköpings Universitet skriver på en avhandling om föreställningar om journalister perioden 1880-1930. Han väljer att, istället för att använda termen professionalisering, tala om journalistkultur. I sitt avhandlingsmanus gör han en uppdelning mellan publicister och journalister. Den senare gruppen

¹² Lindstedt, Inger, *Till de unga, till dem som ämna bliva tidningsmän* (Göteborg 1998)

¹³ De olika ståndpunkterna är sammanfattade i Birgit Peterssons bok *Från journalist till murvel: Journalistyrkets professionalisering från 1900 till 1960-talet*, NORDICOM (Gbg 2006) s. 17-31.

¹⁴ Weibull, red., *Svenska journalister. Ett gruppporträtt* (Sthlm 1991), Djerf-Pierre, Monika, Weibull, Lennart, *Spegla, granska, tolka. Aktualitetsjournalistik i svensk radio och TV under 1900-talet* (Sthlm 2001)

¹⁵ Petersson, 2002, Petersson, 2006

¹⁶ Petersson, Birgit, *Från journalist till murvel: Journalistyrkets professionalisering från 1900 till 1960-talet*, NORDICOM (Gbg 2006) s. 17-31. Se även Engblom, Lars-Åke, "Varför professionalisering?" I *Journalisternas bok* (Sthlm 2001) s. 258, Selander, Staffan (red) *Kampen om yrkesutövning, status och kunskap: professionaliseringens sociala grund* (Lund 1989), Windahl, Swen *Professionella kommunikatörer: en explorativ studie* (Lund 1975)

¹⁷ Engblom, 2001, s. 258

skapades kring den växande nyhetsproduktionen på tidningarna och ”nyhetsarbetarna” är betydligt lättare att beteckna som en enhetlig yrkeskår.¹⁸

6. Valmöjligheter

Det finns i detta initiala läge i avhandlingsarbetet flera val och teoretiska överväganden att göra som kommer att styra arbetsprocess och resultat. Nedan följer en uppräknig med olika aktuella valsituation som jag står inför.

6.1. Vad är journalistik?

Två centrala frågor kan identifieras: Finns det något tydligt definierat yrke att utbilda sig till? Vad består i så fall yrkesområdet av?

Det finns olika synsätt på vad journalistik är. Många anser att journalistiken är av stor betydelse för demokratin, detta är en traditionell, ursprungligen liberal, syn på media som en tredje statsmakt.

En avhandling måste bestämma sitt synsätt: Är journalistik en del av en övergripande **publicistik** där även opinionsbildning, insändarsidor och debatt ingår? Hur ska det avgränsas. Ska journalistiken ses som ett yrke eller flera yrken, ska den studeras som en profession eller ska den betraktas som en del av en samhällig kommunikation. Journalistiken kan också studeras som en framväxande institution i samhället. Den kan också analyseras som en arena/socialt rum där olika intressen kämpar om inflytande. Journalistiken kan även studeras som en näring, som en kommersiell produktion av medierad kommunikation.

6.3 Vad är utbildning

Hur ska avhandlingen teoretiskt betrakta utbildning? Är utbildning uttryck för makt och redskap för maktutövning eller redskap för frigörelse för erövring av makt (som det står i inbjudan till denna konferens).

Ska inrättandet av en journalistutbildning ses som en kamp om efter vilka principer det offentliga ordet ska utformas. Ska utbildningen ses utifrån ideologiska försök att genom en förbättrad journalistik göra samhället bättre. Ska utbildningen ses som ett

¹⁸ Jarlbrink, Johan, *Journalistkultur kring sekelskiftet 1900*, 60 %-seminarium, opubl.12/4-06

försök att förbättra kvalitén i journalistiken så den bättre kan möta den ökande bildningsnivån i ett framväxande välfärdssamhälle.

6.4 Kartan eller verkligheten - Vad räknas som utbildning?

I diskussionen förekommer ofta tal om bildning, folkbildning, självbildning och utbildning. Journalisterna rekryteras under 40-50-talet ofta från folkbildningsfören och föreningsrörelsen. Akademisk kunskap uppskattas inte alltid inom tidningsvärlden. Det finns ett ideal om autodidakten som lärt sig av verkligheten och ett förakt för akademikern som lärt sig av kartan. Det kan ses som en kollision mellan två svenska bildningstraditioner. Inom journalistkåren räknas som utbildning ofta resor, stipendier, självstudier, tidigare yrkeserfarenhet samt den erfarenhet journalisten får i sitt dagliga arbete. Den akademiska världen förordar ofta studier av statsvetenskap som viktiga för en journalist.

Frågan är vad avhandlingen ska räkna för aktiviteter som varande utbildning?

7. Val av kontext

Inom ämnet idéhistoria är det grundläggande att studera händelser utifrån en kontext, i vilken miljö, under vilka omständigheter tankar tänktes, handlingar utspelas. Journalistutbildningens tillkomst kan studeras utifrån flera olika kontexter och här finns ett val hur dessa ska viktas, mot vilken fond framväxten av en journalistutbildning främst ska tolkas.

Nedanstående list är ingen prioritering.

7.1 Utbildningssystemets utveckling i Sverige

Från 1940-talet sker en allmän organisering av utbildningssystemet i Sverige som etableringen av en journalistutbildning till viss del är en del av.

7.2 Politik- Partipress

En särprägel i Sverige är vår starka partipress. I Sverige föregick tidningarna de politiska partierna. Tidningarna väckte och organiserade politiska inriktningar runt sekelskiftet 1900. Många av de ledande publicisterna var eller blev politiker. Tidningarna var politikens uttryck och många betydande personer rörde sig obehindrat mellan redaktionen och riksdagen.

Långt in på 50-talet var det vanliga att journalisternas politiska sympatier låg i linje med den tidning där de arbetade, ungefär tre fjärdedelar arbetade på tidningar som företrädde deras egna partisympatier. Detta avtog sedan på 60-talet.¹⁹

När till exempel den akademiska världen förordar att en journalist som skriver om politik ska läsa statsvetenskap utmanas även partipressen där traditionen varit att det är den politiskt aktive som utför detta arbete. Det uppstår en fråga om vem som ska fostra och forma morgondagens journalist.

7.2 Folkhem, välfärdsstat

Ökad välfärd, bättre utbildning, ökade inkomster, behovet av utbildad arbetskraft var alla viktiga faktorer under efterkrigstiden.

7.3 Andra världskriget

Erfarenheterna från andra världskriget med indragningar i pressfriheten i Sverige, censur och otillförlitlig nyhetsförmedling ute i Europa satte spår i debatten och påverkade även diskussionen om en utbildning av journalister. I Sverige förändrades tryckfrihetslagstiftningen som en följd av krigets erfarenheter.

7.4 Massmedias utveckling

Tidningarnas upplagor ökade kraftigt, det sker en teknisk utveckling, Sveriges radio etableras och tidningarnas innehåll och omfång förändras på en växande marknad. På 50-talet sker en strukturomvandling med en omfattande tidningsdöd. På 60-talet börjar statligt presstöd diskuteras.

8. Avslutande reflektion

Konflikter mellan den akademiska världen och den journalistiska pågår fortfarande inom utbildningen. Det förefaller vara en latent konflikt som blossar upp med jämna mellanrum. Frågan är om det är möjligt att idéhistoriskt att analysera dess ursprung?

En möjlig hypotes är att journalistik och vetenskap är två institutioner i samhället som har skaffat sig olika former av legitimitet för att berätta

¹⁹ Engblom, 2001, s.264 f

”sanningen”. I roten finns ett släktskap i bildningstankens mest kulturidealistiska del, att folket ska upplysas och ledas av en elit mot en större sanning i en bättre värld. Det finns en kamp om att få definiera vad som är den sanna sanningen.

Här finns också en koppling till politiken. Politik - Vetenskap - Publicistik är till viss del sammanlänkade, inbördes beroende institutioner, eller om man vill kalla det fält. De går in i varandra, att sitta på två stolar, som redaktör och politiker, var vanligt under första delen av 1900-talet. Det finns historiskt också en överlappning med den akademiska världen. Många publicister var sprungna ur olika studentföreningar, till exempel Verdandi. Under lång tid var också pressen försörjningsplatsen för så kallade överliggare. Den misslyckade akademikern hade en mycket större acceptans i pressen än den lyckade.

Sanningsstriden mellan vetenskap och journalistik kan illustreras med följande händelse: När fil. och jur. kand. Stig Rynell håller föredrag på Publicistklubben 1944 om behovet av journalistutbildning och vikten av att läsa statskunskap möter han följande replik av chefredaktör Axel Johansson:

Vi har inget behov av herrar som
går omkring på redaktionen och
sprätter för att de kan
statskunskap. Gud bevare oss för en
karl som har A i journalistexamen,
en som har B kan man möjligen
reflektera på. Tidningarna själva
böra fostra sina journalister.²⁰

²⁰ ”Journalistutbildning under debatt”, *Journalisten* 1944:4

Refererade källor och litteratur

Otryckt:

Gardeström, Elin, "När husmödrarna skulle styra produktionen", C-uppsats, idéhistoria, Södertörns högskola, 2002
Jarlbrink, Johan, "Journalistkultur kring sekelskiftet 1900", avhandlingsmanus, 60 %-seminarium, 12/4-06
Sandstedt, Sven, Pressarkivet, RA, volym 3
Wallis, Kurt, Pressarkivet, RA, volym 1 och 2

Tryckt:

Djerf-Pierre, Monika, Weibull, Lennart, *Spegla, granska, tolka. Aktualitetsjournalistik i svensk radio och TV under 1900-talet* (Sthlm 2001)
Gardeström, Elin, "Lars Furhoff och den liberala pressideologin" *Presshistorisk Årsbok 2006*
Hultén, Britt, "Utbildning – behövs det", i *Journalisternas bok* (Sthlm 2001)
Langlet, Valdemar "Om pressens uppgift och tidningsmannens utbildning", *Vår tids livsfrågor*, (Uppsala 1906)
Lindstedt, Inger, *Till de unga, till dem som ämna bli tidningsmän* (Göteborg 1998)
Lundeborg, Ragnar, "Journalistik och journalister utbildning", *Statsvetenskaplig tidskrift* 1913
Pettersson, Birgit, "Journalistyrkets långsamma professionalisering", *Tema Presshistoria*, Sylwan nr 11, NORDICOM (Gbg 2002)
Pettersson, Birgit, *Från journalist till murvel: Journalistyrkets professionalisering från 1900 till 1960-talet*, NORDICOM (Gbg 2006)
Selander, Staffan (red) *Kampen om yrkesutövning, status och kunskap : professionaliseringens sociala grund* (Lund 1989)
Weibull, red., *Svenska journalister. Ett gruppporträtt* (Sthlm 1991)
Windahl, Swen *Professionella kommunikatörer : en explorativ studie* (Lund 1975)

Osignerat referat, "Journalistutbildning under debatt", *Journalisten* 1944:4
